

Ime projekta: *Izobraževanje za socialno pravičnost, 2009-2013*

Prijavitelj: *Leeds izobraževalno razvojni center*

Partnerji: *konzorcij šestih partnerjev (Združeno kraljestvo, Portugalska, Estonija, Bolgarija, Latvija in Slovenija)*

Študija primera – Delta Niger – Nigerija

Država	Nigerija
Prebivalstvo	154,729,000 ml
Lokacija	Zahodna Afrika
Delta Niger	Zahodna Nigerija, prebivalstvo – cca 7 ml
Tematsko področje	MDG, revščina, korupcija, okolje, beg kapitala
Ciljna skupina	Mladina, odločevalci, raziskovalci, nacionalna in mednarodna zakonodaja in mednarodne organizacije, Evropski parlament, Afriška unija, Združeni narodi
Ukrepi	Izobrazba, razumevanje, aktivno in globalno državljanstvo, zagovorništvo

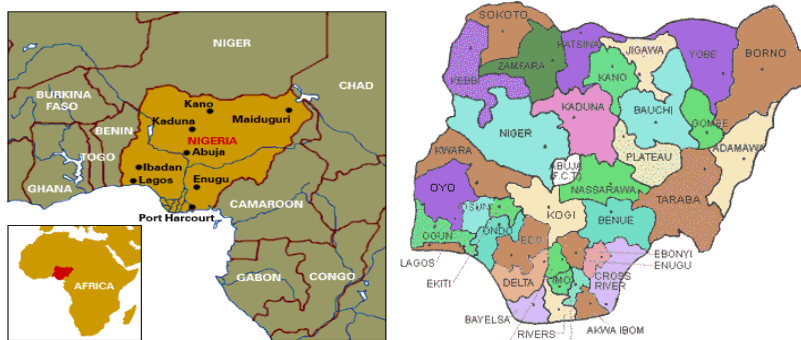
Nafta kot naravni vir: Namen te študije primera je predstaviti izzive koristi, ki jih prinaša bogastvo v eni najbolj poseljenih afriških držav Nigeriji in regiji delte Niger. Črpanje nafte bi naj predstavljalo prednost, ki proizvaja dobiček državi in lokalnim prebivalcem ter tako manjša revščino in izboljšuje razvoj infrastrukture. Če opazujemo desetletja razvoja v regiji, lahko vidimo, da obstoječe stanje prikazuje ravno nasprotno.

Študija primera ima pet delov: *Predstavitev regije, primer delte Nigra, okoljska škoda, vloga multinacionalnih podjetij (MNP) in novih akterjev/obiskovalcev (Kitajska and Indija), aktivna udeležba za globalno državljanstvo ter zaključek.*

I. Predstavitev regije:

Nigerija je afriška država v zahodni Afriki, obkrožajo jo Benin, Niger, Čad in Kamerun. Je gosto naseljena država s 26 federacijami ter ena največjih svetovnih proizvajalk nafte. Po ocenah, je nafta v Nigeriji od leta 1960 naprej proizvedla za 600 milijard ameriških dolarjev. Milijarde dolarjev so bile izčrpane, vendar v zameno niso dobili nič. Prav tako je nafta umazalo državno politiko. Ko so bila v poznih petdesetih letih odkrita prva nahajališča nafte, je bila Nigerija na koncu procesa osamosvajanja od Velike Britanije. Potencialni prihodki od nafte so bili tako videni kot odlična odskočna deska za neodvisno Nigerijo. Vendar se ni izšlo po načrtih. Namesto tega je postala odskočna deska za skorumpirane politike ter poslovneže, ki so bogatili na račun svojega ljudstva. Nafta v Gvinejskem zalivu, ki se razteza ob obali Zahodne Afrike od Slonokoščene obale proti Angoli, je poceni in v izobilju; Nigerija je afriška največja proizvajalka z več kot 2,5 milijoni sodčkov nafte na dan. Nigerijske rezerve nafte so ocenjene na pet trilijonov kubičnih metrov, kar zadošča za 240 let nadaljnje proizvodnje v trenutnem obsegu. Tragedijo, ki se dogaja na tem območju izobilja bi lahko poimenovali 'Prekletstvo črnega zlata'. Nigerija se uvršča med deset največjih svetovnih

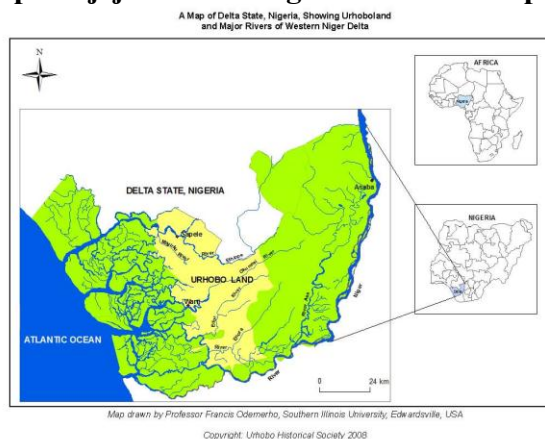
proizvajalk nafte in je članica OPEC. Kot dodatek k velikemu nahajališču neobnovljivega vira, pa je delta Niger tudi dom tretjemu največjemu svetovnemu mangrove gozdu. Najbolj prostran močvirnati gozd v zahodni in centralni Afriki ter nigerijski prvotni gozd vsebuje visoko koncentracijo biodiverzitete in nekaj središč endemičnih bolezni.

Zemljevid Nigerije v Afriki ter delta regije v državi (http://www.waado.org/NigerDelta/Maps/NigerDelta_WestAfrica)

Kljub temu mora veliko ljudi na območjih bogatih z naftnimi nahajališči piti, kuhati in se umivati z onesnaženo vodo ter jesti ribe okužene z nafto in ostalimi strupi.

II. Delta Niger: Cena, ki jo plačujejo zaradi blagoslova z nafto - prekletstvo črnega zlata

Delta reke Niger je obsežno usedlinsko porečje, ki je začelo nastajati 40-50 milijonov let nazaj v dobi eocena z zaporednim nalaganjem debelih plasti usedlin. Brezmejna obalna ravnina meri skoraj 70 000 kvadratnih kilometrov, kar jo uvršča med največje delte na svetu. Delta Nigra, ki je klasične lokaste oblike, se lahko označuje z različnimi političnimi, ekološkimi in geografskimi parametri, vendar gledano s strani slednjih, se delta razteza od reke Benin na zahodu do reke Imo na vzhodu ter z najjužnejše točke Palm Point blizu Akasse do Aboh na severu, kjer se reka Niger razcepi na dva glavna pritoka. To območje predstavlja približno 25 900 kvadratnih kilometrov, kar je 2.8 odstotkov kopenskega predela Nigerije.

Delta je obdarjena z bistvenimi hidrokarbonatnimi usedlinami. Dnevno se v delti proizvede skoraj dva milijona sodčkov surove nafte, kar je približno 90 odstotkov nigerijskih dohodkov, prisluženih z izvozom. Prav tako je delta ena izmed desetih svetovnih najpomembnejših mokrišč in morskih ekosistemov. Predstavlja dom 31 milijonom ljudi (skupaj z ljudmi, ki so neposredno vključeni) s **petih etničnih skupin**:

Ijaw, Isoko, Itsekiri, Ukwuani in Urhobo. Nigerijska vlada in multinacionalna naftna podjetja že desetletja izkoriščajo bogata nahajališča nafte. Po poročilih Amnesty International iz leta 2010, pa sta **bogastvo naravnih virov ter naftna industrija delti prinesla revščino in onesnaženje.**

Nigerijske državnice, proizvajalke nafte, se vse nahajajo v delti reke Niger ter predstavljajo 90 odstotkov naftnih dohodkov. Kljub temu pa od federativne vlade prejmejo le 19 odstotkov zakonitih dohodkov, ki izhajajo iz prodaje nafte. Do leta 1970 in 1980 so se številne etnične skupnosti pričele mobilizirati proti t.i. 'spretni koaliciji' naftnih podjetij in nigerijske vojske. Glavno vlogo sta odigrala Ken Saro-Wiwa in ljudstvo Ogoni, majhna etnična skupina s 400 000 predstavniki, ki sta ustanovila **politično krilo (MOSOP)** ter tako izzvala Shell (*The Shell Petroleum Development Company*) za okoljsko odškodnino in nigerijsko vlado za neposreden nadzor nad nacionalno nafto. Potem ko je nigerijska vojska leta 1995 obesila Saro-Wiwa in vodstvo MOSOP-a, je postala delta reke Niger prizorišče konfliktov ter povečanih bojov v organizaciji večih manjšin (Adoni, Itsekiri, Ijaw). Trenutna osrednja politična zadeva v Nigeriji je nadzor nad viri, ki neposredno vpliva na to, kdo si bo lastil nadzor nad zalogami nafte ter kako si bodo etnične manjšine v delti tlakovale svojo prihodnost v reformirani federaciji.

III. Okoljska škoda:

Obseg onesnaževanja in okoljske škode še nikoli ni bil primerno ocenjen. Obstoječe raziskave se razlikujejo od vira do vira, vendar vsako leto pride do številnih novih razlitij nafte. Po podatkih UNDP (*United Nations Development Program* – Razvojni program Združenih narodov), je bilo med letoma 1976 in 2001 zabeleženih **6 800 razlitij**, nacionalna agencija za opazovanje in reakcijo v primerih razlitja nafte pa poroča, da približno 2000 predelov v delti potrebuje čiščenje zaradi onesnaženja povezanega z nafto. Nafta onesnaži vse v južni Nigeriji. Razliva se iz naftovodov ter onesnažuje vodo in zemljo. Naftni madeži so onesnažili reke in površje ter onemogočili dejavnosti povezane z ribolovom in kmetijstvom. Plameni, ki gorijo nepretegoma, zrak prekrivajo s sajami.

Vse to omadežuje roke politikov in generalov, ki izsesavajo svoje profite. Slabo pa vpliva tudi na ambicije mladih, ki se na vse protege trudijo pridobiti svoj delež tega tekočega zaklada – z uporabo orožja, sabotažo naftovoda ali ugrabitvijo tujcev. Celo obljubljenе službe v naftni industriji, so prešle v roke dobro plačanih tujcev in Nigerijcev z manj marginaliziranih predelov države. Do razlitja nafte pride predvsem zaradi zarjavelosti naftovodov, slabega vzdrževanja infrastrukture, razpok ter človeških napak, včasih pa je razlitje tudi posledica vandalizma, sabotaže ali kraje nafte. Tisti, ki živijo blizu naftnih polj, lahko največkrat upajo na priložnostno delo, kar pomeni, da se domačine zaposli za čiščenje v primeru razlitja nafte ali počenja naftovoda za nekaj centov.

Alice Okoko iz Ženske Afrike, ki je predstavila primer z južne perspektive in Fred Uduma, predsednika Združenja Nigerijcev v Sloveniji v 2011, pravita, da zaradi revščine, ki jo je oblikoval človek sam ter okoljskih škode najbolj trpijo otroci in ženske.

Onesnaženje in okoljska škoda povzročena z naftno industrijo se odražata v kršenju človekovih pravic do zdravja ter zdravega okolja, do primernega standarda življenja (vključno s pravico do vode in hrane) ter pravico do dela in zaslužka ter s tem preživetja tisočih ljudi.

Neuspeh **nigerijske vlade v zagotavljanju odgovornosti tujih naftnih podjetij za onesnaženje delte je posledica korupcije ter pomanjkanja izgradnje kapacitet in infrastrukture.** Odsotnost delujočih regulativnih sistemov ter pomanjkanje okoljske preventivne strategije je bilo v veliko pomoč naftnim podjetjem pri izkoriščanju virov brez filozofije dobrega sodelovanja z vladajočo državno oblastjo. Tuja podjetja nezadostno preprečujejo okoljsko škodo ter pogosto neuspešno naslavlajo uničujoč vpliv svojega delovanja na življenja ljudi. UNDP opisuje stanje v regiji z besedami kot so administrativna zanemarjenost, propad socialne infrastrukture in storitev, visoka nezaposlenost, socialno prikrajšanje, skrajna revščina, umazanija in nesnaga ter endemičen konflikt. Takšna revščina v nasprotju z bogastvom, ki izvira iz nafte, je postala ena svetovnih največjih in najbolj konfliktnih primerov “**prekletstva naravnih virov**”.

Poročilo Amnesty International iz leta 2008 poroča, da je več kot 60 odstotkov ljudi v regiji odvisnih od naravnega okolja za svoje preživetje, vendar pa onesnaževanje povzročeno s strani naftne industrije uničuje življenjske vire na katere se prebivalci zanašajo.

Onesnaževanje z nafto ubija ribe, njihove vire hrane ter njihovo sposobnost reprodukcije, kar vpliva na **takojšnjo škodo ter dolgoročno izgubo zaloge rib.** Prav tako so naftni madeži ter odvečni odpadki v veliki meri poškodovali kmetijske površine. Dolgoročne posledice se odražajo v manjši rodovitnosti zemlje ter kmetijski produktivnosti, kar pa lahko v določenih primerih traja desetletja dolgo. V številnih primerih ti dolgoročni učinki uničujejo edini vir preživetja družin, pomanjkanje odgovornosti ter nezmožnost odprave krivic pa ljudi silijo v krajo nafte ter vandalizem nad naftno infrastrukturo v upanju, da si bodo tako pridobili nadomestila ali pogodbe za čiščenje po razlitju nafte, kar prinaša zaslužek.

Oborožene skupine pospešeno zahtevajo večji nadzor nad viri v regiji ter so vpletene v kraje nafte velikega obsega ter izsiljevanje naftnih delavcev. Vlada odgovarja z napadalnostjo in nasiljem, ki pogosto vključuje pretirano silo, skupnosti pa so podvržene nasilju ter kolektivnemu kaznovanju, ki pa le pogloblja jezo in nezadovoljstvo.

IV. Vloga multinacionalnih podjetij (MNP) in novih akterjev/obiskovalcev (Kitajska in Indija):

Naftna industrija v delti reke Niger vključuje tako nigerijsko vlado kot tudi podružnice multinacionalnih podjetij. *Shell, ki je podružnica Royal Dutch Shell, je glavni akter v regiji. Prav tako so dejavni francoski Total, italijanski Agip in ameriška ExxonMobil ter Chevron. V zadnjem času naftna nahajališča v globokih vodah privlačijo napadalne nove investitorje iz Kitajske, Indije ter Južne Koreje, vse lačne novih energetskih virov.* Antony Goldman, svetovalec za tveganja iz Londona, razlaga, da večina zahodnih podjetij v Nigeriji le s težavo tekmuje z novimi akterji, še posebej s Kitajsko, saj je le-ta zavezala, da skupaj z nakupom nafte financira tudi velike infrastrukturne projekte, kot je saniranje cestnih linij. “Po 50 letih naftna podjetja še vedno iščejo načine kako uspešno sodelovati z lokalnimi skupnostmi”, pravi Goldman. Tako je delta preplavljena s propadlimi projekti naftnih podjetij in vladnih agencij – vodne cisterne brez delujočih črpalk, bolnišnice brez zdravil, šole brez učiteljev in knjig ter ribniki brez rib. “Podjetja se niso posvetovala z lokalnimi skupnostmi” pravi Michael Watts, direktor programa Afriških študij na kalifornijski univerzi Berkeley, “ampak so samo predala denar predstojnikom.”

Največji nov naftni projekt v delti nastaja vzdolž reke Nun, tj. pritok Nigra. Gbaran naftni in plinski projekt, pod vodstvom podjetja Shell, bo od leta 2008 vključeval 15 novih naftnih in plinskih polj, več kot 320 kilometrov naftovodov in veliko zbiralnico plina. Zaradi izgradnje novih cest, so se že pričeli posegi v tamkajšnji gozd, prav tako dolge črne cevi čakajo na zasutje. Blizu nasipa Nun, za vrečami peska pritajeno čakajo nigerijski vojaki, ki s svojimi 60 kaliberskim avtomatskim orožjem varujejo vhod v gradbišče plinske zbiralnice. Žerjavi in buldožerji se počasi pomikajo po praznem območju, dovolj velikem za postavitev dveh nakupovalnih središč. Gledano iz zraka se zdi, kot da je nekdo gozdu odstranil njegov oblič.

Regulativni sistem v delti Nigra je pomankljiv in pokvarjen. Federalna okoljevarstvena agencija je pričela delovati šele leta 1988, ocene učinkov na okolje pa niso bile ustvarjene vse do leta 1992. Nigerija ima sedaj zakone in ukrepe, ki od podjetij zahtevajo izpolnitev mednarodno priznanih standardov “**dobre prakse naftnih polj**”, zakonov in predpisov za zaščito okolja, vendar so v praksi le-ta slabo uveljavljena. Vladne agencije, odgovorne za izvrševanje teh ukrepov so neučinkovite in v nekaterih primerih zaslepljene z interesom. “Ker vlada ne more oz. ne želi ukrepati proti naftnim podjetjem, so človekove pravice prebivalcev delte Niger močno oslABLJENE,” pravi Audrey Gaughran iz Amnesty International. Prav tako je podjetjem sistematično zavrnjen dostop do informacij o tem kako bodo raziskave in proizvodnja nafte vplivale na njih same ter večkrat zavrnjen dostop do sodišč.

Brezobziren konflikt se je poglobil lansko leto, ko je zaprta skupina oboroženih in zakritih upornikov, delujočih pod imenom **Gibanje za emancipacijo Delte Niger** (*Movement for the Emancipation of the Niger Delta*) ali krajše MEND, povečala napade na naftne ploščadi in črpalne postaje večinoma v lasti Shell Nigerija. Uporniki in druge podpirne skupine so ubile vojake in varnostnike, ugrabile tuje naftne delavce, nastavile vrsto avtomobilskih bomb v znak protesta ob obisku kitajske naftne delegacije v mestu Warri in za kazanje svoje moči poškodovale naftno opremo v Gvinejskem zalivu. Napadi so zaustavili dnevno izmenjavo več kot 500 000 sodčkov nafte, za kar je morala država izkoristiti svoje rezerve za pokritje izgubljenega dohodka. Z vsako prekinitvijo, se dvigne tudi dnevna cena nafte na svetovnem trgu. Bruseljska Mednarodna krizna skupina pravi, da takšno stopnjevano nasilje v regiji, polno jeze in razočaranih ljudi, ustvarja “**bojevito časovno bombo**”.

Nigerija se je iz potencialnega modela “vzorne” države spremenila v nevarno, z naftnim denarjem zasvojeno deželo, kjer so ljudje za delček bogastva pripravljene ubijati, sabotirati in se obračati h korupciji. To pomeni krut preobrat za ljudi, katerih življenje bi se moralo po pol stoletja naftnih dejavnosti v delti izboljšati, vendar so namesto tega še bolj revni in obupani.

Ribolov se je včasih odvijal na drugi strani majhnega zaliva, kjer so danes postavljena zbirališča z naftnimi tanki v velikosti katedral in kjer tovarne utekočinjenega zemeljskega plina presejajo velikost vsakega drevesa v gozdu. Hiše v novi vasi so nagnetene skupaj, kar ne pušča nobenega prostora za vrtove.

Do sredine sedemdesetih let se je Nigerija pridružila OPEC (*Organization of Petroleum Exporting Countries* - Organizacija držav izvoznic nafte) in državni proračun se je napolnil z naftnimi dolarji.

Slika prikazuje Port Harcourt, kjer se dušič črni dim iz odprte klavnice vali mimo streh hiš in ulic polnih razpok in lukenj. Na drugi strani mesta, med labirinti ozkih zalivov, rek ter kanalov naftovodov, ki pokrivajo delto, obstaja pekel. Vasi in mesta, ki so le malo več kot iz blata sezidane kolibe in barake, se držijo sipin. Desetletja razliti nafte in kislega dežja ter krčenje mangrov za potrebe naftovodov je ubilo vse ribe.

V letu 1960 so kmetijski proizvodi, kot sta palmovo olje in kakav, predstavljali skoraj celoten nigerijski izvoz, danes pa se ta dva le še komaj uvrščata med trgovske proizvode. Najbolj poseljena države Afrike s 130 milijoni ljudi je tako prešla iz stanja samozadostnosti v stanje, ko uvozi več kot proizvede. Svetovna banka, na podlagi oboroženih konfliktov, epidemičnih boleznin in propadle vladavine, uvršča Nigerijo med t.i. **krhke države**.

Celotno delto navdaja upanje, da bo nekdo regiji in njenim problemom nakazal dovolj pozornosti in tudi posredoval. Največja potrošnika nigerijske nafte, Združene države Amerike (ZDA) in zahodna Evropa, skrbno spremljata situacijo. Zaradi opozoril ameriškega konzulata v Lagosu o morebitnem uporniškem napadu na Zajčjem otoku, diplomati množično zahtevajo večjo vojaško zaščito. Lastniki delnic naftnih podjetij se sprašujejo, zakaj je situacija postala tako nevarna. Koga kriviti? Odgovori so tako zapleteni in zamegljeni kot sledi vode v delti.

Ko se je naftno prekletstvo začelo s prvim velikim brizgom nafte v zalivu vasice Oloibiri 80 kilometrov zahodno od Port Harcourt, je bila Nigerija še vedno britanska kolonija. Ob osamosvojitvi leta 1960 je le malokdo pričakoval, da bo Nigerija dozorela v naftnega giganta. Vendar so v poznejših desetletjih naftna podjetja, pod vodstvom petih multinacionalnih podjetij iz ZDA, preoblikovala odročno, skoraj nedostopno mokrišče v industrijsko divjino. Podatki govorijo zase: **7 200 kilometrov naftovodov, 159 naftnih polj in 275 plavajočih postaj, njihovi plinski plameni pa so z velikih razdalj vidni noč in dan.** Nedavna poročila UNDP in Mednarodne krizne skupine identificirajo nekatere vprašljive strategije poslužene s strani naftnih podjetij: plačevanje pravic za vrtnanje vaškim starešinam, izgradnja ceste ali kanala brez zadostne raziskave o vplivu teh dejanj na okolje, dolgoletno omejevanje koriščenja kompenzacij na sodiščih za nastalo škodo virov ali nakupov zemljišč, razpošiljanje varnostnih sil za nasilno zatiranje protestov in zakrivanje oljnih madežev brez učinkovitega čiščenja.

V. Aktivna udeležba za globalno državljanstvo

Aktivisti in skupine, ki se borijo za človekove pravice pritiskajo na Shell in jih pozivajo na učenje iz preteklih napak ter resno obravnavanje tega projekta, ki vpliva na 90 vasi, kot priložnost za boljše sodelovanje s skupnostmi. Michael Watts svetuje nevladnim organizacijam kako naj izobražujejo lokalne prebivalce o njihovih pravicah. "Za Shell bi bilo upravljanje poslov po običajnem postopku javna katastrofa," pravi Watts. "Ljudje, pogledjte ta naftna podjetja, ki služijo milijarde tako, da nam z našega teritorija odvzemajo črno zlato – morali bi imeti vsaj nekaj etične in družbene odgovornosti."

Kam gre denar od nafte? To vprašanje se postavlja v vsaki vasi in mestu v delti Nigra. Obtoževanje in krivda se širita od naftnih podjetij do večjih, izmikajočih se tarč – nigerijske vlade. Vse od nacionalizacije naftne industrije leta 1971 vlada nadzoruje energetske mošnjiček. V skupnem tveganem dogovoru si država, v imenu Nigerijske državne naftne korporacije, lasti od 55 do 60 odstotkov kopenskih naftnih operacij multinacionalnih podjetij. S tega naslova so se tudi dohodki naglo dvignili z 250 milijonov dolarjev letno na več kot 60 milijard v 2005. V tem času, čeprav se je vlada izoblikovala iz vojaške diktature v demokracijo (zadnji poskus civilne vladavine se je začel leta 1999), pa se ni spremenil, kot ga imenuje Mednarodna krizna skupina, t.i. **"rak korupcije"**. Zahodni diplomat citiran v poročilu je bil še bolj neposreden in se dotaknil "institucionalnega plenjenja državnega bogastva". Denar vpleten v proces je nestanovit. Vodstvo nigerijske antikorupcijske agencije je ocenilo, da je bilo v letu 2003 kar 70 odstotkov naftnega dohodka, kar predstavlja 14 milijard dolarjev, ukradenih ali zapravljenih. Federalna vlada obdrži skoraj polovico dohodkov, ostalo pa po premični lestvici dodeli 36 federalnim vladam. Ključne proivajalke nafte – federacije Rivers, Delta, Bayelsa in AkwaIbom – prejmejo največ.

Nigerijski prvi množični protest proti naftni industriji je izbruhnil na plemenskih ozemljih jugovzhodno od Port Harcourt. V letu 1990 je karizmatični pisatelj Ken Saro-Wiwa, zgrožen nad naftnimi madeži v Ogoniland, ustanovil Gibanje za preživetje ljudstva Ogoni. Organizacija je zahtevala nadzor nafte na svojem ozemlju in konec okoljski škodi.

Naraščujoče nasilje v delti Nigra je oslabilo državno finančno stabilnost ter sposobnost dobavljanja surove nafte zahodnemu svetu. Nihče ni prepričan koliko ljudi iz delte je pograbilo orožje in vstopilo v boj za svoje

pravice. Ocene variirajo od nekaj sto do nekaj tisoč. Zagotovo pa se v trenutkih, ko vojska reagira sunkovito, poveča tudi število upornikov. Moške nosijo vidne rdeče-bele vozlje zavezane okoli svojih rok. Ti vozlji in zastave so simboli Ijaw boga vojne Egbesu, moške pa jih nosijo kot zaščito proti smrti, saj verjamejo, da jih z zaprisego Egbesu ne more raniti nič kovinskega – niti krogla, niti mačeta.

Po pričevanju enega poročevalca naj bi naftna podjetja podkupovala lokalne vlade in šefe vlad. Za podjetja je sedem mestna številka podkupnine mala cena v zameno za nadaljnjo proizvodnjo.

Črpanje nafte je desetkrat cenejše v Nigeriji kot v Savdski Arabiji, saj v prvi sodček stane le pet centov. Vendar pa se v Nigeriji večajo stroški proizvodnje. Velja omeniti še krajo nafte neposredno iz naftovodov in kasnejša prodaja na črnem trgu.

Stabilnost delte je velikega pomena tudi za tiste, ki še nikoli niso slišali za njo. V naslednjem desetletju so pričakovanja ZDA, da bodo v Gvinejskem zalivu načrpali četrtno svoje nafte, saj to območje vidijo kot varnejšo alternativo Bližnjemu vzhodu, prav tako pa je ta odločitev odigrala veliko vlogo ob nastajanju Ameriško-afriškega poveljstva, ki na afriški celini načrtuje niz stalnih vojaških baz. Eden največjih vlagateljev v Nigerijo je Velika Britanija. **Delta** moleduje za skladno politično rešitev, ki bi v izstradano regijo prinesla prave investicije.

Podoben primer se dogaja vzdolž celotnega Gvinejskega zaliva, kjer olje ne prinaša miru, varnosti in razvoja. Ekvatorialna Gvineja je ena najbogatejših držav v Afriki. V resnici z denarjem upravljajo podjetja in vladajoče elite. Položaj je podoben v Gabonu in Angoli.

Delo v razredu ali zadolžitev:

a) **Napišite kako lahko ukrepate vi sami, z vašimi sošolci, učitelji in s šolo.**

Namig: Uporabi metodo, ki ti je bila predstavljena v okviru ESJ projekta (tudi tvoja šola je partner v projektu).